

Стретович О. О.

Поліський національний університет (Україна)

**АДАПТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГАЛУЗІ
ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ**

Ринок органічних продуктів харчування складається з продажу органічних продуктів харчування та напоїв та супутніх послуг. Виробництво органічних продуктів харчування включає практики, що сприяють екологічній рівновазі та спрямовані на збереження біорізноманіття. Ці харчові продукти не використовують жодних харчових добавок або промислових розчинників [2].

Українське позиціонування органічної продукції на рівні держави та її регіонів розвинене слабо. Великий вплив відчувається на експортну продукцію цього сегменту. Розширення кордонів внутрішнього та зовнішнього ринків органічної продукції повинно здійснюватися лише при впровадженні мотиваційних механізмів сприйняття товару, визначенні напрямів та аспектів позиціонування.

Можна стверджувати, що Україна – країна з великими можливостями для органічного сільськогосподарського виробництва. Це пов'язано з географічним розташуванням держави, її природно-економічним потенціалом, підтримкою розвитку та просуванням країн-донорів, бажанням сільськогосподарських виробників збільшити обсяги виробництва в органічному секторі, доступом до ринків Європейського Союзу (ЄС). Але суттєвою проблемою сповільнення в органічному сегменті є низька сприйнятливість на внутрішньому органічному ринку, відсутність іміджевої підтримки виробників та залучення уряду до інформації – консультативна підтримка та інформаційна кампанія щодо культури споживання органічних продуктів.

Але реалії вказують на позитивні зрушення. Для суспільства головною тенденцією є «бути здоровим», засоби масової інформації, зовнішня реклама, Інтернет-блогери щодня пропонують нам займатися спортом та харчуватися здоровою (органічною) їжею. Так у свідомості споживача формується думка про те, що: здоров'я – головний елемент успіху та показник певного добробуту. Ось чому ті ж мотиви істотно вплинуть на збільшення попиту на ринок

органічної продукції та стимулюватимуть виробників збільшувати виробництво як у державі, так і за кордоном.

Ринок органічних продуктів харчування України характеризується недостатньо розвиненим інституційним середовищем, відсутністю належної державної фінансової підтримки, диспропорцією між органічною сировиною та експортом готової органічної продукції, неефективною системою розподілу, низьким рівнем обізнаності населення про переваги та домінування органічних продуктів харчування. малий та середній бізнес. Основною тенденцією є надмірна експортна орієнтація ринку та слабка диверсифікація товарів та географічної структури одночасно. Експортно-орієнтована модель вітчизняного органічного сектору та вертикальна інтеграція учасників ринку потенційно можуть сприяти отриманню конкурентних переваг на світовому ринку органічних продуктів харчування, що сприятиме оптимізації виробництва та структури торгівлі, кооперативам виробників, досвіду та обміну інноваційними технологіями.

Експортний потенціал органічного сектору України може бути реалізований шляхом підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку органічних продуктів харчування шляхом задоволення попиту на певну категорію товарів, обсяг та асортимент яких недостатньо представлений у деяких регіонах, та розробку нових продуктів харчування логістичні схеми.

З метою забезпечення розвитку органічного сільського господарства, зважаючи на європейську орієнтацію України, є нагальна потреба в розробці Програми розвитку органічного аграрного виробництва, яка має витікати із ключових завдань Програми соціально-економічного розвитку держави в цілому, як екологічно, соціально та економічно доцільного напрямку виробничої діяльності на державному й регіональному рівнях. Уважаємо, що для їх максимально повної реалізації необхідно розробити дієвий механізм забезпечення органічного аграрного виробництва (рис. 1) [1].

Розвиток органічного виробництва має ґрунтується на сукупності принципів, до яких, на мою думку, слід віднести такі: оптимальності, пріоритетності, варіативності, соціальної спрямованості, інтеграції, об'єктивності, відповідальності й ефективності [1].

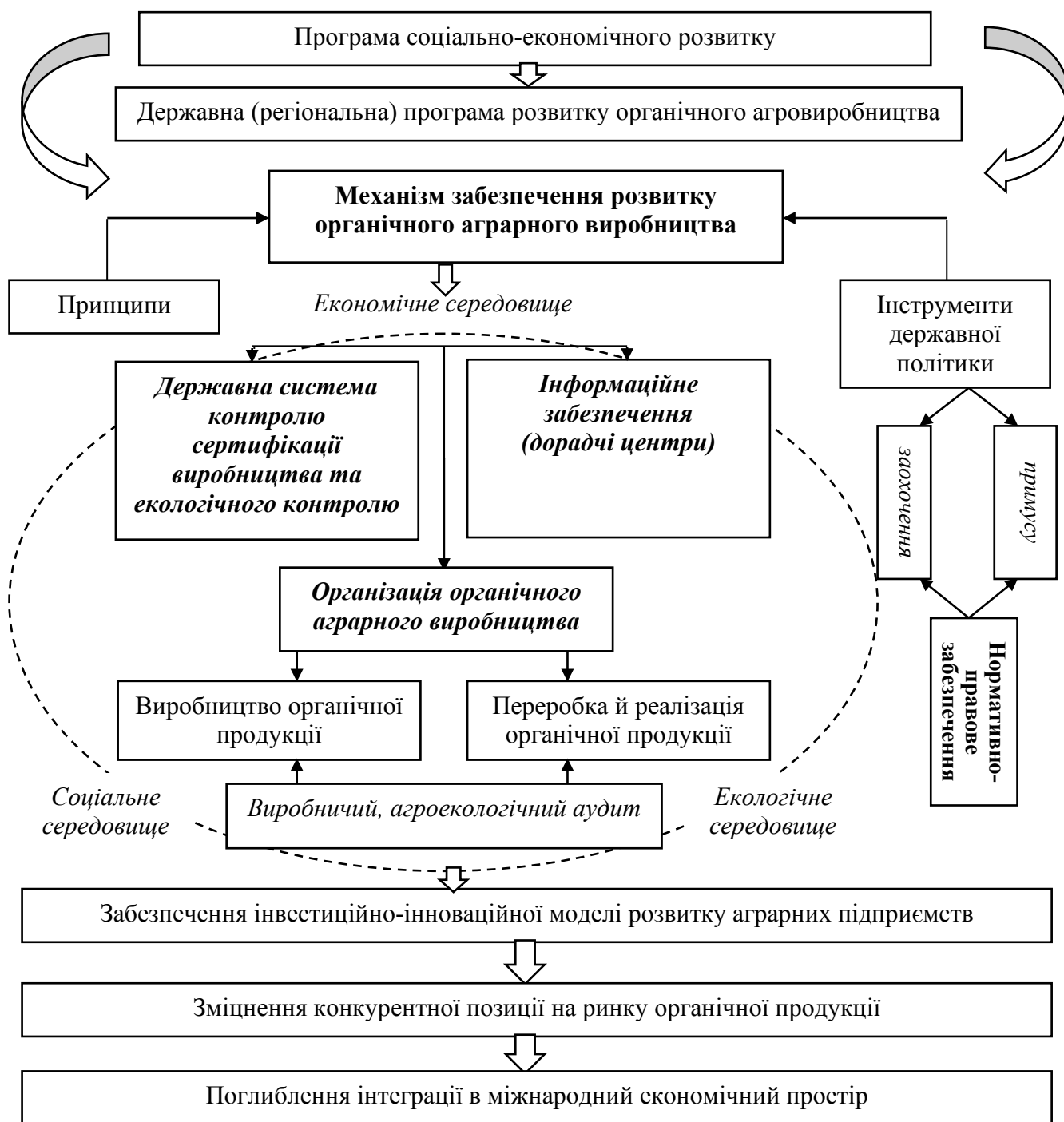

Рис. 1. Механізм забезпечення розвитку органічного аграрного виробництва

Джерело: [1, с. 132]

У майбутньому розвиток українського ринку органічної продукції відбуватиметься за одним із трьох можливих варіантів. Згідно з першим варіантом основне виробництво органічної сільськогосподарської продукції буде зосереджено на середніх та великих підприємствах і продаватиметься переважно на зовнішньому

ринку. У цьому випадку домінуватиме продаж сировини, а не продуктів, придатних для споживання.

Крім того, будуть створені невеликі компанії, зацікавлені в органічному виробництві для внутрішнього ринку. Держава відіграватиме другорядну роль у підтримці розвитку органічного виробництва. У такому випадку органічне виробництво буде зростати середньорічними темпами за останні п'ять років.

Другий варіант збільшить обсяги державної підтримки розвитку органічного сільського господарства та розвитку відповідної інфраструктури; основна увага буде приділятися розвитку органічного виробництва в дрібних господарствах, зокрема, створенню спеціалізованих сімейних ферм та створенню на їх основі обслуговуючих кооперативів. Зазначені факти сприятимуть наповненню внутрішнього ринку органічними продуктами, збільшать зайнятість у сільській місцевості, однак не дозволять повного розширення потенціалу органічного виробництва в Україні.

Третій варіант – створити умови для забезпечення комплексного розвитку органічного ринку, що передбачає раціональний розвиток конкурентоспроможного, диверсифікованого органічного сільського господарства, сприятливого інвестиційного середовища через партнерство уряду та бізнесу. Це створить належну правову базу діяльності, гармонізовану із законодавством ЄС, розвине переробну промисловість та ринкову інфраструктуру. Наступні явища дадуть можливість збільшити органічне виробництво, його продаж на зовнішньому ринку та наповнити внутрішній ринок. Для вирішення існуючих проблем та визначення пріоритетів для подальшого розвитку цього сегменту ринку краще вибрати третій варіант як такий, який найбільше відповідає інтересам суспільства в цілому.

Для подальшого розвитку органічного виробництва в Україні необхідно вирішувати індивідуальні завдання.

По-перше, розробити відповідну нормативно-правову базу для державного регулювання розвитку цього ринку. Це вимагає імплементації органічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу, забезпечення чітких та прозорих правил функціонування органічного сектору, враховуючи

державну підтримку такого виробництва та реалізації. Крім того, необхідно створити та підтримати державні органи для інституційного розвитку ринку органічної сільськогосподарської продукції на національному та регіональному рівнях.

По-друге, створити ефективне бізнес-середовище та сприяти розвитку органічної торгівлі. Це вимагає впровадження соціально-економічних стимулів для зростання обсягів торгівлі та якості органічної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, захисту прав споживачів від недобросовісної конкуренції та формування позитивного іміджу України на міжнародному рівні.

По-третє, забезпечити підготовку фахівців органічного виробництва та збуту. Необхідно розробити та впровадити відповідну програму підготовки спеціалістів у ступені бакалавра, магістра та надання державної підтримки для їх впровадження.

По-четверте, сприяти поширенню інформації про органічні продукти та їх просування на потенційному сегменті внутрішнього ринку. Це потребує підвищення обізнаності споживачів та виробників про органічні продукти шляхом впровадження системного підходу та державної підтримки у сфері комунікацій. Крім того, необхідно поширювати знання серед сільськогосподарських виробників про особливості органічного виробництва шляхом надання консультацій, проведення семінарів, конференцій та інших інформаційних заходів.

Вирішення цих завдань сприятиме збільшенню кількості підприємств з виробництва органічної продукції; розширенню сертифікованої землі, придатної для підтримки такого виробництва, зростанню продажів органічної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Список використаних джерел:

1. Ляліна Н., Матвієнко-Біляєва Г. Механізм забезпечення розвитку органічного та аграрного виробництва в Україні. *Agricultural and resource economics*. 2019. Вип. 5. № 2. С. 121-140
2. Світ органічного сільського господарства. Статистика та нові тенденції 2019, FiBL та IFOAM. 2019. URL: <https://shop.fibl.org/chen/mwdownloads/download/link/id/1202/>